

Играта като лингвометодически феномен Game Playing as a Linguistic-Methodological Phenomenon

Димитър Веселинов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Dimitar Vesselinov

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Бирова, И. *Игра в обучении рускому языку как иностранному (исследование игры как образовательного феномена)*. Москва, Еврошкола. 2017, 267 с., ISBN 978-5-93285-124-1

Доц. д-р Илка Бирова е преподавател в Катедрата по руски език на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, талантлив изследовател в сферата на чуждоезиковото обучение и проблемите на превода, автор на множество публикации в български и чуждестранни научни издания. Настоящата монография е първото комплексно изследване на играта като образователен феномен в лингводидактиката. Трудът е новаторски и актуален – той е в руслото на геймификацията, която е една от водещите тенденции в съвременния образователен контекст. Монографията е предназначена за изследователи в сферата на езиковото обучение, преподаватели по руски език и други чужди езици, лингвисти, педагози и психолози, студенти и докторанти. Авторката анализира играта като лингвометодически феномен на базата на обучението по руски език като чужд, изучаван от българи на различна възраст и различно ниво на обучение.

Монографията е публикувана през 2017 г. в Москва, в издателството на Научноизследователския център „Еврошкола“. Издателство „Еврошкола“ е специализирано в издаването на научна и научно-методическа литература,

голяма част от нея е в сферата на езиковото обучение. Рецензенти на книгата са проф. Виктория Сафонова от Московския държавен университет „М. Ломоносов“ и проф. Галина Шамонова от Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“.

Предисловието на монографията е написано от проф. Ефим Пасов, водеща фигура в руската и световната лингводидактика, заслужил деятел на науката на Руската федерация. Руският учен дава висока оценка за книгата като комплексно изследване на играта в езиковото обучение и подчертава нейната образователна ценност. Проф. Пасов посочва, че доц. Бирова за първи път определя характерните особености на играта, които я отличават от другите учебни методи. В книгата е изградена нова методология на играта, разглеждана като важна и необходима форма на организация на езиковото обучение. Според проф. Пасов много полезни за практиката са анализираният разнообразни игрови технологии и игрови занятия, използвани в езиковото обучение в различни образователни степени – от детската градина до висшето училище.

Като структура монографията се състои от увод, четири глави, заключение и две приложения. В първата глава на книгата доц. Илка Бирова представя прецизно и изчерпателно понятийния апарат на своето изследване. Феноменът игра е разгледан в контекста на различни хуманитарни науки: философия, лингвистика, педагогика, психология, психолингвистика, лингвометодика. Авторката задълбочено представя различни аспекти на феномена игра в посочените хуманитарни науки, като в центъра на нейния изследователски интерес е играта в лингвометодиката. Налице е висока ерудиция, научна добросъвестност и прецизен сравнителен анализ.

Във втората глава на монографията е представен натрупаният досега богат опит в използването на игровите технологии в чуждоезиковото обучение. Разгледани са примери от практиката във Валдорфските училища в Германия и други страни, в хуманно-личностната педагогика на Шалва Амонашвили в Грузия, в сугестопедичния метод на д-р Георги Лозанов в България.

В третата глава са представени резултатите от две интересни изследвания, проведени и анализирани от авторката. Първото е анкетно проучване, проведено през 2016 г. сред 125 преподаватели по различни чужди езици от България, Русия, Великобритания, Словакия, Чехия, Сърбия. Авторката изследва отношението на съвременните преподаватели по чужди езици към различни форми на обучаващата игра и степента на нейното приложение в практиката. Направен е изводът, че въпреки преобладаващата положителна нагласа на преподавателите играта се използва епизодично в учебната практика, т.е. налице е „игрови дефицит“. Такъв дефицит е установен и по отношение на учебната литература по руски език като чужд. В тази глава са представени резултатите от изследване на учебници и учебни пособия, издадени в Русия и България в периода 1998–2016 г. Установено е, че игрови упражнения, ди-

дактични езикови игри и други игрови технологии рядко присъстват в разгледаните учебници и пособия, с изключение на тези, които са предназначени за предучилищното и началното училищно обучение по руски език.

В четвъртата глава е представена цялостна авторска концепция за обучение по руски език като чужд с активното участие на игрови технологии на всички етапи в обучението на деца и възрастни. Дадени са конкретни методически указания за организиране и реализация на играта на различни етапи в обучението. Представени са примерни игрови занятия за различна аудитория обучаеми: като се започне от работата с деца в предучилищна и начална училищна възраст, и се стигне до обучението на ученици и студенти (филолози и нефилолози).

Със своето комплексно и солидно научно изследване доц. Илка Бирова убедително защитава тезата си: играта като образователен феномен е необходим компонент в съвременните системи за чуждоезиково обучение както за деца, така и за възрастни. Тя следва да се прилага в адекватно съчетание с традиционните учебни методи и дейности, съобразно възрастта на обучаваните и характера на обучението. Представената монография има висока научна стойност както в теоретичен, така и в приложен аспект. В труда мога да посоча следните приносни моменти:

1. Това е първото комплексно изследване на играта като лингвометодически феномен, направено в контекста на други хуманитарни науки: философия, лингвистика, психолингвистика, психология, педагогика, лингводидактика. За първи път е дадена изчерпателна дефиниция и характеристика на играта в лингводидактиката.

2. Представен е българският и международният опит в реализацията на играта в чуждоезиковото обучение. Анализирани са примери от опита в България, Русия, Германия, Грузия, Полша.

3. Проведено е изследване на нагласите и отношението на преподавателите по чужди езици от различни страни към играта и степента на нейното използване в практиката. Използваните изследователски методи са: анкетиране, статистическа обработка на данните и техен анализ.

4. Убедително е представена оригинална авторска концепция за обучение по чужд език (на базата на руски език като чужд) с активното участие на игрови технологии. В тази концепция формите на играта се използват в съчетание с традиционните учебни дейности. Показано е времето съотношение между тях в обучението на деца и възрастни, дадени са конкретни методически препоръки, ценни за учебната практика.

5. Изчерпателно са анализирани разнообразни игрови технологии, илюстрирани с конкретни примери от практиката.

6. Дефинирани и анализирани са игровите упражнения. Те са представени като обособен вид упражнения със своя специфика. Посочени са примери за трансформация на езиковите и речевите упражнения в игрови.

7. Подробно е анализиран въпросът за организацията на игровото занятие. Направени са конкретни препоръки, дадени са примери за игрови занятия в обучението по руски език на деца и възрастни.

8. Ценни за учителите и преподавателите по чужд език са методическите указания за прилагането на конкретни игрови технологии и упражнения на различни етапи на обучение в детска и възрастна аудитория.

9. Играта е представена не като допълнителен елемент, а като необходима съставна част от системата на чуждоезиковото обучение, която трябва да се съчетава с традиционните методи за обучение и иновационните технологии (проектна, портфолио и др.).

10. Изследването има практическа насоченост и спомага за оптимизиране на обучението по чужд език. Освен по отношение на руския език като чужд, представената концепция може да бъде използвана също така по отношение и на други изучавани чужди езици, което говори за нейната широка практическа приложимост и полезност.

Наред с посочените по-горе приноси монографията разкрива високата лингвистична и методическа култура на авторката, нейния ясен, последователен и прецизен научен стил.

Накрая ще посоча факта, че през настоящата 2018 г. монографията на доц. Илка Бирова е представена в Прага, София и Варна пред чешки, руски и български преподаватели по руски и други чужди езици. Книгата предизвиква жив интерес и положителни отзиви. Тя вече има своите читатели и последователи не само в България, а също така в Русия, Чехия, Полша, Словакия.

В заключение искам да подчертая, че монографията на доц. Илка Бирова е значимо научно изследване с новаторски и приносен характер. Самият факт, че научна монография на български изследовател е издадена в специализирано московско издателство и получава висока международна оценка е признание не само за доц. Илка Бирова. Това е признание за българската русистика и лингводидактика, за приноса на българските учени.

Проф. дфн Димитър Веселинов

Катедра по методика на чуждоезиковото обучение

Факултет по класически и нови филологии

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Адрес: бул. Цар Освободител 15, 1504 София, България

✉ d_vesselinov@yahoo.fr

Prof. Dimitar Vesselinov, DSc.

Department of Foreign Language Teaching Methodology

Faculty of Classical and Modern Philology

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Address: 15 Tzar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria

✉ d_vesselinov@yahoo.fr